

להכיר את החיים הקיבוציים, הן מבחינת העבודה הפיזית והן מבחינת חיי חברה ותרבות.

עלינו ארצה יחד עם הגרעין השישי של התנועה, הגדול ביותר שעלה מכל התנועות החלוציות מברזיל. באיניה "נגבה", מצרפת לארץ, המשכנו ללמד עברית וערכנו פעולות חברתיות ותרבותיות ברוח התנועה.

בארץ, יחד עם החבר אהרון טלנברג כמורה ובליניה רויזנבלט כאם הבית עשינו הכל בכדי לתת להם הרגשת בית כשעל כתפי האחריות לרכז הן החינוך והן ההדרכה שלהם לחיים החדשים. אחת מן ההחלטות הראשונות שלנו הייתה שכל אחד מהנערים יאומץ על ידי משפחה מחברי המשק.

החלטה זו נראתה לנו די טבעית והצליחה ליצור קשרים ביניהם וגם תרמה, מאוחר יותר, אחרי שרותם בצבא, להצטרפותם לברור-חיל כחברי-משק. כך עברה שנה, שלאחריה נכנסתי לויכוחים עם ההנהגה הכלכלית של הקבוץ. החינוך של הנערים התבסס על לימודים ועל מספר שעות מוקדשות לעבודה הפיזית. הקבוץ, עקב צרכיו, דרש שיקדישו יותר זמן לעבודה ופחות ללימודים, דבר שלדעתי הפר את ה"חוזה" בין הקבוץ לבין עליית הנוער. כשלא הצלחתי לשכנע את מנהיגי הקבוץ בעמדותי זו, החלטתי להתפטר מהתפקיד. חשבתי שעמדת הקבוץ מקפחת את הנערים הללו. המשך חינוכם נשאר בידי אהרון טלנברג והצטרפה אליו מרים בריח והם הובילו אותם עד סוף התקופה, שלאחריה התגייסו כגרעין לצבא, במסגרת נח"ל.

בענפים אחרים

חזרתי לעבוד בענפים שונים של המשק. שנה לאחר מכן כאשר שליחי הקבוץ עמדו לסיים את תפקידם בברזיל ועמדו לחזור למשק (גיסי מרדכי וחנה חצור) הציעה לי מזכירות הקבוץ שאחליף אותם. הייתי כבר נשוי (1956) לשושנה מור, אחותה הצעירה של חנה, (אשר עלתה ארצה יחד עם החלק הראשון של הגרעין השני כאשר היא בת 13 והתחנכה במסגרת עליית הנוער ואחר-כך עם בני הקבוץ בכנרת). נתתי תשובה חיובית והסכמתי הייתה רק לשנה אחת בלבד, דבר שלבסוף התארך לכמעט שנתיים.

פעלנו במיוחד בסניף ריו ומספר חודשים בסניף פורטו אלגרה. שושנה הייתה פעילה מאוד בחלק התרבותי. היא ארגנה קבוצת ריקודים ישראליים שאף הופיעה בטלוויזיה; לימדה שירים ישראליים; רכזה והוציאה לאור שירון, בשנת 1959, במימון המשכורת הצנועה שקבלנו מהסוכנות היהודית ואשר היוותה תרומתנו, לפי הרוח בה התחנכנו בתנועה. בסיום שליחות זו חזרנו לחיינו הרגילים בקבוץ. שושנה חזרה לענף שכה אהבה: גננות נוי ואני, כרגיל, "פקק" (מושג קיבוצי שפירושו סותם פנצ'רים: כאשר חסר מישוהו בענף מסוים אתה מוצב בענף זה במקומו), הן בעבודות חקלאיות, ברפת ולבסוף במטבח, במיוחד בשטיפת כלים(כשעוד לא היה מדיח כלים...). בדרך-כלל החברים לא אהבו להיות "פקקים" כי רצו לעבוד באופן

קבוע בענף מסוים, לפי נטיותיהם. לי לא הפריע סידור כזה והייתי מוכן לעבוד בכל מקום שהוצבתי, כיון שהפנמתי את המושג הקיבוצי שכל עבודה מכבדת את מבצעה ומרוממת את אישיותם.

אחת מן העבודות שבצעתי, שבה היה שילוב של חינוך ועבודה הייתה בהקמת "משק הילדים", מין קבוץ קטן בו ילדי המשק, אחרי שעות הלימודים היו מקדישים מספר שעות לעבודה במשק הנדון, בפינת הקבוץ ושם היו לומדים לעבוד, מבחינה מעשית, בענפים השונים שהקמנו, כמו גן-ירק, נוי(פרחים) וטפול בבעלי-חיים.

נוסף לזה, בזמן הפנוי, פעלתי בחיים התרבותיים ובמשך שנים ריכזתי את ועדת התרבות, כולל יוזמתי להוציא לאור את "מבע", עיתון פנימי של הקבוץ. כמו כן בהיותי אוהד כדורגל השתתפתי בהרכב של "הפועל ברור חיל". בהתחלה זכינו ברציפות בשלושה משחקים וערכנו חגיגה בחדר-האוכל...ומאז התחלנו להפסיד.

"קול ציון לגולה"

בתחילת שנות ה-60 קבלתי הצעה להחליף את החבר אביתר(זיגי) פריזל בעריכה ובהקלטת תכנית רדיו בפורטוגזית עבור "קול ציון לגולה" ב"קול ישראל". התכניות האלו התמקדו בידיעות על ישראל, השמעת שירים ישראליים, אשר היינו מקליטים בסרטים ושולחים לתכניות היהודיות ברדיו בברזיל, במיוחד לסאו פאולו. ההקלטות התבצעו בירושלים. בקשנו חופשה מהקבוץ, עברנו לירושלים וב-20.3.61 נולד לנו הבן הבכור, ניר ב"הדסה", אז במרכז העיר ירושלים. כבר היינו חצי שנה בחופשה מהקבוץ והחלטנו לחזור.

המשכתי לנהל את התכניות הללו ופעם בשבוע, נסעתי, לרוב ב"טרמפים", מהקבוץ לירושלים ובחזרה.

בשלב מסוים ראיתי שקשה להמשיך בנסיעות הללו והפסקתי את העבודה הזו, אם כי יצא לי לחזור אליה באולפני "קול ישראל" בתל אביב, כאשר האחראית לתכניות לאמריקה הלטינית, שרה יואל, פנתה אלי בבקשה לשתף פעולה לעוד כשנה, ואז החלפתי בתפקיד את חברי עמנואל קורינלדי.

בחזרה לקבוץ

חודשיים לאחר חזרתנו לקבוץ התחילה בעיה בריאותית אצל ניר (שלשולים לא מוסברים) והוא הובהל לבית חולים קפלן, סמוך לרחובות, ונשאר שם מגיל חודשיים וחצי ועד גיל 7 חודשים. אמי, שהגיעה מברזיל לברית ושהתה בקבוץ הייתה מאוד מודאגת כיון שבהגיע תאריך חזרתה לברזיל ניר שהה עדיין בבית החולים. אמי אמנם התרשמה לטובה מחיי הקבוץ אבל להשאיר נכד בבית חולים מדאיג בהחלט. שושנה הייתה נוסעת כל יום לבית החולים (אז לא אפשרו ללון ליד הילד החולה וכולנו דאגנו מה יהיה).